

**JAMOA SHARTNOMASINING TARAFLARI, TUZILISH TARTIBI HAMDA
UNING MAZMUNI.**

Toshkent viloyati yuridik texnikum o'quvchisi

Uzoqov Umarali O'tkir o'g'li

88-180-12-05

Annotatsiya: *Ushbu maqolada jamoat shartnomasini hamda amaldagi yangi Mehnat kodeksida belgilangan tartib tamoyillar yordamida jamoat shartnomasini tuzish tartibi yoritib o'tilgan.*

Annotatsiya: *В данной статье описан порядок заключения публичного договора и порядок, установленный новым Трудовым кодексом.*

Annotation: *This article describes the procedure for concluding a public contract and the procedure established by the new Labor Code.*

Kalit so'zlar: *jamoat shartnomasi, kasaba uyushmasi*

Ключевые слова: *государственный контракт, профсоюз*

Keywords: *public contract, trade union*

Jamoa shartnomasi ijtimoiy sherikchilikka oid mehnat munosabatlarini tartibga soluvchi normativ hujjat sifatida mulkchilik shakli, xo'jalik yuritish usuli, qaysi tarmoqqa mansubligidan qat'i nazar, barcha turdagi korxonalar va tashkilotlarda tuzilishi mumkin.

Mehnat kodeksining 36-moddasiga ko'ra, jamoa shartnomasi, bir tarafdand, xodimlar tomonidan kasaba uyushmalari yoki o'zlari vakolat bergan boshqa vakillik organlari orqali, ikkinchi tarafdand bevosita ish beruvchi yoki u vakolat bergan vakillar tomonidan tuziladi.

Yuqoridagi norma jamoa shartnomasi ikki taraf: ish beruvchi hamda xodimlar vakillik organlari o'rtasida tuzilishini nazarda tutadi. Modda mazmuniga ko'ra korxonalarining korxonalar joylashgan hududdan boshqa hududda faoliyat yurituvchi filiallari va boshqa tarkibiy qismlari ham ish beruvchi tomonidan berilgan vakolat asosida (bosh korxonalar ish beruvchisining filial rahbariga bergan vakolatiga ko'ra) jamoa shartnomasi tuzilishi mumkin sanaladi.

Mehnat qonunchiligi (Mehnat kodeksi va boshqa mehnatga oid qonun hujjatlari, kasaba uyushmalari faoliyatini tartibga soluvchi qonunlar va boshqa qonun hujjatlari) jamoa shartnomasi taraflarining shartnoma ishtirokchisi sifatidagi yuridik maqomini (vakolatlari va majburiyatlarini) belgilab beradi.

Jamoa shartnomasi — korxonada ish beruvchi bilan xodimlar o'rtasidagi mehnatga oid, ijtimoiy-iqtisodiy va kasbga oid munosabatlarni tartibga soluvchi normativ hujjatdir.

Ish beruvchi bilan jamoa shartnomasini tuzish zarurligi haqida qaror qabul qilish huquqi kasaba uyushmasi o'z vakillik organi orqali, xodimlar tomonidan vakolat berilgan boshqa vakillik organiga yoki bevosita mehnat jamoasining umumiy yig'ilishi (konferensiyasi)ga berilganidir.

Jamoa shartnomalari korxonalarda, ularning yuridik shaxs huquqi berilgan tarkibiy bo'linmalarida tuziladi.

Mehnat kodeksining 31-moddasiga ko'ra har qaysi taraf jamoa shartnomasi, kelishuvini tuzish va o'zgartirish yuzasidan muzokaralar olib borish tashabbusi bilan chiqishga haqlidir.

Kasaba uyushmasi, xodimlarning boshqa vakillik organi o'zlarini vakil qilgan xodimlar nomidan muzokaralar olib borish, jamoa shartnomasiga, kelishuviga o'zlarini vakil qilgan xodimlarning manfaatlarini himoya qiluvchi ilovalar taklif etish va ularni imzolashga haqlidir.

Jamoa shartnomasini, tuzish, o'zgartirish va to'ldirish uchun ish beruvchi, ish beruvchilar birlashmasi (ularning vakillari) bilan kasaba uyushmalari yoki xodimlarning boshqa vakillik organlari o'rtasida muzokaralar olib boriladi. Zarur hollarda muzokaralarda ijro etuvchi hokimiyat organlari ishtirok etadilar. Ish beruvchilar, ijro etuvchi hokimiyat organlari kasaba uyushmalari yoki xodimlarning boshqa vakillik organlari ko'rib chiqish uchun taklif etgan mehnatga oid va ijtimoiy-iqtisodiy masalalar yuzasidan muzokaralar olib borishga majburdirlar.

Tegishli yozma xabar olgan taraf yetti kunlik muhlat ichida muzokaralarga kirishishi shart.

Avvalgi jamoa shartnomasi, kelishuvining amal qilish muddati tugashiga qadar uch oy mobaynida yoki bu hujjatlar bilan belgilab qo'yilgan muddatda har qaysi taraf boshqa tarafga yangi jamoa shartnomasini, kelishuvini tuzish yuzasidan muzokaralar boshlash to'g'risida yozma xabar berishga haqlidir.

Jamoa shartnomasining loyihasi korxonaning bo'linmalarida xodimlar tomonidan muhokama qilinishi va bildirilgan fikr hamda takliflar hisobga olingan holda ishlab takomiliga yetkaziladi.

Qayta ishlab takomiliga yetkazilgan loyiha mehnat jamoasining umumiy yig'ilishi (konferensiyasi) muhokamasiga qo'yiladi.

Muzokaralar olib borish va jamoa shartnomasi, kelishuvining loyihasini tayyorlash uchun taraflar teng huquqlilik asosida tegishli vakolatlarga ega bo'lgan vakillardan iborat komissiya tuzadilar.

Komissiyaning tarkibi, muzokaralarning muddati, o'tkaziladigan joyi va kun tartibi taraflar qarori bilan belgilanadi.

Muzokaralarda ishtirok etayotgan taraflarga jamoa shartnomasi, kelishuvining mazmunini tashkil etuvchi masalalarni tanlash va muhokama qilishda to'la erkinlik beriladi.

Jamoa shartnomasining mazmuni va tuzilishini taraflar belgilaydi.

Jamoa shartnomasiga ish beruvchi va xodimlarning quyidagi masalalar bo'yicha o'zaro majburiyatlari kiritilishi mumkin:

mehnatga haq to'lash shakli, tizimi va miqdori, pul mukofotlari, nafaqalar, kompensatsiyalar, qo'shimcha to'lovlar;

narxlarning o'zgarib borishi, inflyatsiya darajasi, jamoa shartnomasi bilan belgilangan ko'rsatkichlarning bajarilishiga qarab mehnatga haq to'lashni tartibga solish mexanizmi;

xodimlarni ish bilan ta'minlash, qayta o'qitish, ishdan bo'shatib olish shartlari;

ish vaqti va dam olish vaqti, mehnat ta'tillarining muddatlari;

xodimlarning, shu jumladan ayollar hamda o‘n sakkiz yoshga to‘lmagan shaxslarning mehnat sharoitlari va mehnat muhofazasini yaxshilash, ekologiya jihatidan xavfsizlikni ta‘minlash;

korxonani va idoraga qarashli turar joyni xususiyashtirish vaqtida xodimlarning manfaatlariga rioya qilish;

ishni ta‘lim bilan qo‘shib olib boruvchi xodimlar uchun imtiyozlar;

ixtiyoriy va majburiy tarzda tibbiy hamda ijtimoiy sug‘urta;

ish beruvchi tomonidan o‘z xodimlarining shaxsiy jamg‘arib boriladigan pensiya hisobvaraqlariga qo‘shimcha badallar kiritish miqdorlari va muddatlari;

jamoa shartnomasining bajarilishini tekshirib borish, taraflarning javobgarligi, ijtimoiy sheriklik, kasaba uyushmalari, xodimlarning boshqa vakillik organlariga faoliyat ko‘rsatish uchun tegishli sharoit yaratib berish.

Jamoa shartnomasida korxonaning iqtisodiy imkoniyatlarini hisobga olgan holda boshqa shartlar, shu jumladan, qonunlar va boshqa normativ hujjatlar bilan belgilangan normalar va qoidalarda ko‘rsatilganiga qaraganda imtiyozliroq mehnat shartlari va ijtimoiy-iqtisodiy shartlar (qo‘shimcha ta‘tillar, pensiyalarga tayinlanadigan ustamalar, muddatdan ilgari pensiyaga chiqish, transport va xizmat safari xarajatlari uchun kompensatsiyalar, xodimlarni ishlab chiqarishda hamda ularning bolalarini maktabda va maktabgacha tarbiya muassasalarida tekin yoki qisman haq to‘lanadigan tarzda ovqatlanirish, boshqa qo‘shimcha imtiyoz va kompensatsiyalar) ham kiritilishi mumkin.

Basharti, amaldagi qonunlarda normativ tusdagi qoidalar jamoa shartnomasida, albatta, mustahkamlab qo‘yilishi shart deb bevosita ko‘rsatma berilgan bo‘lsa, bunday qoidalar jamoa shartnomasiga kiritiladi.

Jamoa shartnomasini muhokama qilish va qabul qilish huquqi korxonada mehnat jamoasi umumiy majlisi (konferensiyasi)ga berilgan bo‘lib, mehnat jamoasining yig‘ilishi unda xodimlarning yarmidan ko‘prog‘i ishtirok etgan bo‘lsa, vakolatli hisoblanadi.

Mehnat jamoasining konferensiyasi basharti unda delegatlarning kamida uchdan ikki qismi ishtirok etgan bo‘lsa, vakolatli hisoblanadi.

Jamoa shartnomasi basharti uni umumiy yig‘ilishda (konferensiyada) ishtirok etayotganlarning ellik foizidan ko‘prog‘i yoqlab ovoz bergan bo‘lsa, ma‘qullangan hisoblanadi.

Agar jamoa shartnomasining loyihasi ma‘qullanmasa, taraflarning vakillari uni umumiy yig‘ilishda (konferensiyada) bildirilgan taklif-istaklarni e‘tiborga olgan holda ishlab takomiliga yetkazadilar hamda o‘n besh kun ichida umumiy yig‘ilish (konferensiya) muhokamasiga qayta taqdim etadilar.

Umumiy yig‘ilishda (konferensiyada) ma‘qullanganidan keyin taraflarning vakillari jamoa shartnomasini uch kun ichida imzolaydilar.

Jamoa shartnomasi imzolangan vaqtdan e‘tiboran yoki jamoa shartnomasida ko‘rsatilgan kundan boshlab kuchga kiradi hamda taraflar belgilagan muddat davomida amal qiladi.

Belgilangan muddat tugagach, jamoa shartnomasi taraflar yangi shartnoma tuzguncha yoki amaldagi shartnomani o‘zgartirguncha, to‘ldirguncha amalda bo‘ladi.

Korxonada qayta tashkil etilganda shu qayta tashkil qilish davrida jamoa shartnomasi o'z kuchini saqlab qoladi, shundan keyin taraflardan birortasining tashabbusi bilan qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

Korxonada tarkibi, tuzilishi, boshqaruv organining nomi o'zgargan, korxonada rahbari bilan tuzilgan mehnat shartnomasi bekor qilingan hollarda ham jamoa shartnomasi o'z kuchini saqlab qoladi.

Korxonada mol-mulkingning egasi o'zgarganda jamoa shartnomasi o'z kuchini olti oy mobaynida saqlab qoladi.

Bu davrda taraflar yangi jamoa shartnomasini tuzish yoki amaldagisini saqlab qolish, o'zgartirish va to'ldirish haqida muzokaralar boshlashga haqli.

Jamoa shartnomasi qayta ko'rib chiqilayotganida avvalgi jamoa shartnomasida xodimlar uchun nazarda tutilgan imtiyozlarni saqlab qolish va boshqa shartlarni bajarish mumkinligi to'g'risidagi masala hal etilishi kerak.

Korxonada qonun hujjatlarida belgilangan tartib va shartlar asosida tugatilayotganda jamoa shartnomasi butun tugatish ishlari olib borilayotgan muddat davomida o'z kuchini saqlab qoladi.

Jamoa shartnomasida nazarda tutilgan majburiyatlarning bajarilishini taraflarning vakillari, mehnat jamoasi, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligining tegishli organlari tekshirib boradilar.

Jamoa shartnomasini imzolagan shaxslar har yili yoki shartnomaning o'zida maxsus ko'rsatilgan muddatlarda majburiyatlarning bajarilishi haqida mehnat jamoasining umumiy majlisida (konferensiyasida) hisobot berib turadilar.

Tekshirish olib borish vaqtida taraflar o'zlaridagi zarur bo'lgan barcha ma'lumotlarni taqdim etishlari shart.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi VIII bob 70-modda hujjat 30.04.2023 sanasi holatiga
2. O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi VIII bob 69-modda hujjat 30.04.2023 sanasi holatiga
3. O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi hujjat 30.04.2023 sanasi holatiga III bob 31-modda